

„Az építő emberek közé tartozom”

Jantyk Zsolt közösségekről, szemléletről, identitásról

A Debreceni Művelődési Központ (DMK) a cívisváros közösségi kultúrájának központja. A város legnagyobb közművelődési intézményeként kiemelkedően gazdag közösségi-kulturális szolgáltatásokat, programokat kínál Debrecen és térsége lakóinak, közösségeinek és az idelátogató vendégeknek – s teszi mindezt a helyi közösségekkel szorosan együttműködve.

A DMK a dolgozók igényes munkájának köszönhetően kétszer is elnyerte a „Minősített Közművelődési Intézmény” címet, és akkreditált felnőttképzési intézményként is működik. Tíz egységből és telephelyből álló közművelődési hálózatot működtet a város területén: nyolc közösségi házat (Belvárosi, Csapókerti, Homokkerti, Józsai, Kismacsi, Nagymacsi, Újkerti, Ondódi Községi Ház), a Tímárház – Kézművesek Házát és részben a Honvédtemetőt, Mauzóleum Emlékhelyet is. A sokszínű, közösségi alapon működő intézményhálózatról Jantyk Zsolttal, a DMK intézményvezetőjével beszélgetünk.

Kemence és közösség

– A Debreceni Művelődési Központot 2005-ben hozta létre Debrecen Város Önkormányzata az Újkerti Községi Ház átszervezésével és további egységek hozzákapcsolásával. Az intézményhálózat nagy része megújult, korszerűbbé vált az elmúlt években. Minden korábbinál nagyobb, több százmiliónos fejlesztést valósított meg ezen

a területen az önkormányzat, még egy új közösségi házat is felavathattunk! – magyarázza az igazgató. – Érdemes odafigyelni Debrecenre, hisz ez a folyamat egyébként még mindig nem ért véget. A következő másfél évben a Cselekvő közösségek és más fejlesztő programoknak köszönhetően várhatóan további egységekkel gazdagodunk, így a Nagy Sándor-telepi régi iskolaépületet és az egykori Irodalmi Múzeumnak helyet adó Borsos villát is mi üzemeltethetjük majd közösségi pontként. Első dolgunk lesz kemencét, köréje pedig közösségi események fogadására alkalmas teret kialakítani, amelyek odavonzák majd a lakosságot. A közös sütögetés, a közös tapasztalat és öröm megosztása az egyik legmeghittebb közösségi élmény. Ez már bebizonyosodott a többi városrészben is. A Debrecen különböző pontjain található egységek, a helyi sajátosságokra és igényekre épülő városrészi programok lehetőséget biztosítanak a találkozásra, a közösségi életre, élményekre, a magyar és a helyi kultúra értékeinek megismerésére, a tanulásra, a kreativitás fejlesztésére, a szabadidő

kellemes eltöltésére. Öt éve vagyok igazgató, de nem szeretem magamat csak intézményvezetőként definiálni. Mint ahogy nem vagyok csak zenekari frontember, csak író, vagy csak apuka. Ezek a különböző tevékenységek együtt, egyszerre határoznak meg engem. Ahogyan a mai közművelődési, közösségi művelődési folyamatok is egyre összetettebbek, sokszínűbbek.

Csak rombolni lehet gyorsan

– Bár az intézményrendszer csaknem minden eleme kialakult már, mire a DMK élére kerültem, hosszú időbe telt, amíg létre jött a mai, közösségi alapon működő hálózat. Közösségeket szervezni ugyanis lassú folyamat. Csak rombolni lehet gyorsan. Az építéshez

idő kell. Ráadásul rájöttem arra is, hogy én az építők közé tartozom. Belső képzéseket szervezünk időről-időre közösségfejlesztő szakemberek bevonásával, hogy a megfelelő szemlélet kialakulhasson. Korábban ugyanis rendezvényszervező szemlélet uralkodott a szakmában így nálunk is. Ez nem baj, csak a társadalmi hasznosság szempontjából ez az út már nem elég. Mire gondolok? A munkatársak tevékenysége abból állt, hogy elkészítették a rendezvénynaptárt, aztán az év során szépen kipipálták a listát. Ma a legfontosabb feladatnak azt tekintjük, hogy az egyszerű emberek – no, ez nem jó szó, mert egyszerű ember nincs –, vagy mondjuk úgy, a „civiliek” bevonásával hozzunk létre értékeket. Nem feltétlenül egy települési önkormányzat vezetőjének kelljen már megmondania, hogy a közönségnek mire van szüksége – hisz nem is az ő dolga! Egyetlen fillért sem szabad elpocsékolni viszont

úgy, hogy az ne az adott közösség érdekeit szolgálja. A közösségi művelődési felfogásnak megfelelően, a helyiek bevonásával kell megszületnie minden rendezvénynek, közösségi alkalomnak. Arra kell egyszerűen törekednünk, hogy egyetlen forint – főleg, ha közpénz – se kerüljön elköltésre úgy, hogy az ne az adott helyi közösség kedvére, épülésére szolgáljon és ne az adott közösség bevonásával valósuljon meg! Ez az egyik „vastörvény” nálam. Ráadásul az önkormányzatoknak is olcsóbb, hiszen az emberek az adott rendezvénybe beleteszik a munkájukat, szabadidejüket áldozzák fel, hogy megvalósítsák, amit együtt megálmodtunk! Közben barátságok születnek, új közösségek alakulnak, akiknek sikerélményt is jelent a közös munka. Ezután már „csak” az a feladatunk, hogy a kialakult, hasonló gondolkodású közösségeket összekapcsoljuk egymással,

s a szárba szökkenő pozitív folyamatokat segítsük, megerősítsük. S hogy ez mennyire működő és hasznos egy településéért valóban tenni akaró önkormányzatnak is, azt alpolgármesterként magam is megtapasztalhattam, hiszen Derecskén tizenkét évet töltöttem el ebben a pozícióban és ma is ott élek. Nekem köszönnek az emberek.

Megzenésített közösségek

Jantyk Zsolt, mint meséli, egyetemistaként találkozott először ezzel a gondolkodásmóddal, amit kezdetben még ösztönösen képviselt. Aztán egy konferencián megismerkedett Beke Pállal, és az előadás utáni poharazgatások, beszélgetések megerősítették a művelődési munkáról vallott elképzeléseit.

– Végzés után azonban teljesen elmentem a zene felé. Testvéremmel és a zenésztársakkal létrehoztuk a *PG csoport* nevű formációt. Szöveget írtam, nemcsak a zenekarnak, de másoknak is. A dalaimban azonban „közösségi” maradtam, hiszen a szövegeim a mi közösségeinkről szólnak: a magyar közösségről, a családról, a szerelemről, a gyermekvállalásról, csupa olyasmiről, ami miatt a rádiók furcsa módon – tisztelet a kivételnek – nem is játsszák. Mondják, nem vagyok trendi a gondolataimmal, ezért. Nos, ahogy nézem Európa alakulását, alakítását, akkor nem is baj, hogy ez így van. Nem akarnék asszisztálni ehhez. A Bikini együttes vezetője, Németh Alajos, alias Lojzi barátom mondta egyszer, hogy ahhoz, hogy a szövegeimet megértsék, a hallgatóságnak legalább két-három könyvet el kéne olvasnia előt-

te... Most mondják meg, sok az a két-három könyv? A tréfát félretéve, azért nem voltam, s vagyok sikertelen ezen a pályán, hiszen eMeRTon és ARTISJUS díjas szövegíró vagyok. Harminc éve zenélek, és nem is akarom abbahagyni. Írok, alkotok és én is énekelek még, hisz rájöttem, hogy a színpadon tudom leginkább kiadni a bennem felgyülemlett összes feszültséget. Jobb, mint gyógyszer szedni.

Hagyomány és modernség

Meghatározó szakmai tapasztalatokat a derecskei művelődési ház igazgatójaként szerzett Jantyik Zsolt. Ekkor vált intenzívvé a kapcsolata Beke Pállal is, akihez többször is fordult inspirációért.

– A településen mindig is sok közösség volt, csak meg kellett szólítani, újra kellett éleszteni

őket. Az az öt év, amit ott töltöttem, ma is alapvető tapasztalatokkal szolgál. Akkor fogalmazódott meg bennem, hogy az identitás milyen fontos, s hogy ezen a téren nekünk, közművelődési szakembereknek jelentős feladataink vannak. A döntéshozók felelőssége éppen ezért, hogy megerősítsék a szakmánkat. A globalizáció olyan centripetális erővel hat ugyanis egy-egy társadalomra, hogy óriási munkát jelent a saját arculat és a gyökerek megtartása. Debrecen egyébként ebben mindig erős volt. Soha nem úgy vetődött fel a kérdés, hogy hagyomány *vagy* modernség. Egyértelmű volt, hogy az utunk a kettő együtt: hagyomány *és* modernség. Ez a jelszó továbbra is nálam.

A közösségfejlesztő legfontosabb eszköze a helytörténet – vallja Jantyk Zsolt. Ennek a felfogás-

nak köszönheti létét a Kék Kálló Menti Népfőiskola.

– Más települések példáján felbuzdulva szerettem volna népfőiskolát alapítani Derecskén. Aztán az előzetes kutatásokból kiderült, hogy a településen már a harmincas

években volt jól működő népfőiskola. Erre lehetett építeni. Négy település (Tépe, Derecske, Sáránd és Konyár) összefogásával létre is hoztuk a népfőiskolát azok számára, aki változtatni akarnak a sorsukon. Télen, amikor a gazdálkodó ember pi-

hen, előadásokat szervezünk, főleg a magyar történelem témakörében, képviselve azt a szemléletet, hogy a dolgozó ember is képezheti magát olyan területeken, amelyekről színesebb, érdekesebb, s főleg hasznosabb lesz az élete.

Példaértékű csoportok

– A DMK különböző egységeiben, közösségi házaiban több mint száz - tárgyalkotó, előadóművészeti, hagyományörző – csoport, klub, szakkör tart foglalkozásokat heti illetve havi rendszerességgel, összesen mintegy 3500 főt megmozgatva. Az Intézmény biztosítja a közösségek működéséhez a feltételeket és szakmai segítséget, teret és lehetőséget ad a tevékenységükhöz, bemutatkozásukhoz, megismertetésükhöz. A legnagyobb múltú és létszámú együttes, a négy utánpótlás csoporttal rendelkező, országosan is rangos és népszerű Debreceni Népi Együttes. Hozzá hasonlóan több mint hatvan éves alkotóközösség a Medgyessy Ferenc Képzőművészeti Kör és Szabadiskola, amely az évtizedek során számos ismert és elismert művészt indított el a pályáján Debrecenben és az országban egyaránt. A számos művészeti és alkotókör, kórus, szakkör nem egy nemzetközi és hazai elismeréssel bír. A tárgyalkotó-fazekas, tűzzománc, díszítőművészeti, csipkeverő, hímző, origami, stb. - közösségek jól felszerelt műhelyekben dolgoznak és rendszeresen mutatkoznak be kiállításokon. A közösségi házakban több mint húsz olyan kollektíva tart foglalkozásokat, amelyeknek a tagjai időskorúak. Ezek a csoportok példaértékű közösségi életet élnek – tájékoztat az igaz-

gató, aki egyébként félállásban az NMI Művelődési Intézet projektvezetője is. – Ebben a minőségemben számos látóúton veszek részt – mondja. – Ez is Beke Pál öröksége, ő kezdeményezte az első látóútakat, amelyek amellet, hogy

nagyon élvezetesek, nagyon hasznosak is. Elmegyünk egy másik településre, körülnézünk, s ami jó, azt ellessük, hazahozzuk, megvalósítjuk itthon. Ennyi...

Fotók: Debreceni Művelődési Központ

JANTYIK ZSOLT 1990-ben végzett a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen, ahol magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanári és közművelődési előadói diplomát szerzett. Dolgozott EU-s közigazgatási szakértőként, program-szervezőként, klubmenedzserként és a Kossuth Lajos Tudományegyetem Közművelődési Titkárságának vezetőjeként. 1999 és 2005 között a Derecskei Művelődési Központ igazgatója. 2002 óta Derecske város alpolgármestere. 2005 és 2008 között a Mikepércsi Művelődési Ház megbízott igazgatója. 2000 óta a Kék Kálló Menti Népfőiskolai Társaság elnöke. 2006-tól 2014-ig a Hajdú-Bihar Megyei Közgyűlés tagja, 2006 és 2010 között a megyei művelődési, sport és civil kapcsolatok bizottsági elnöke, a megyei fejlesztési bizottság tagja, 2013-tól a Hajdú-Bihar megyei Közgyűlés Helyi Értéktár Bizottságának elnöke. 2008-tól a Hajdú-Bihar megyei Méliusz Juhász Péter Megyei Könyvtár és Művelődési Központ közművelődési vezetője, igazgatóhelyettese. 2012-től a Debreceni Művelődési Központ igazgatója. Félállásban a Nemzeti Művelődési Intézet Hajdú-Bihar Megyei Irodájának vezetője. 2014-től a Nemzeti Művelődési Intézet Közösségi Kezdeményezések Országos Szakmai Központjának vezetője, 2017-től pedig félállásban az NMI Művelődési Intézet projektvezetője. 1986-tól a PG csoport énekese, 2003-ban az év eMeRTon díjas szövegírója. 2013-ban elnyerte az év ARTISJUS könnyűzenei szövegírója elismerését, 2014-ben pedig a Magyar Érdemrend Lovagkeresztje kitüntetését.

R. SIMOR KATALIN 1984-ben végzett magyar-népművelés szakon a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen, majd másoddiplomát szerzett a MÚOSZ Bálint György Újságíró Akadémiáján 1987-ben. Elsősorban a kommunikáció és a média területén végzett szakmai munkát az elmúlt három évtizedben. Újságíróként dolgozott országos és helyi lapok kulturális rovatában, a debreceni helyi televíziók és rádiók szerkesztő-műsorvezetőjeként, illetve PR-esként is. Hat évet tanított intézményi kommunikátor szakon a nyíregyházi főiskola kihelyezett, debreceni tagozatán. Újságírói munkáját 2008-ban Debrecen város Sajtódíjával ismerték el. Válogatott írásaiból két könyve is megjelent. 2013 februárjától a Nemzeti Művelődési Intézet Hajdú-Bihar Megyei Irodájának módszertani referense. Munkája mellett három féléven át oktatott televíziós ismereteket a Debreceni Egyetem kommunikációs hallgatóinak. Gyakran vesz részt moderátorként, konferenciáiként a Művelődési Intézet, a megyei iroda, illetve Debrecen város rendezvényein.